

*Миломир Степић**
Институт за политичке студије, Београд

КОСОВО И МЕТОХИЈА КАО ИНДИКАТОР НОВОГ БИПОЛАРИЗМА**

Сажетак

После самопроглашења тзв. независног Косова, уследио је процес признавања тог чина. У раду је он подељен на четири фазе, које се доводе у везу са релативним слабљењем САД и јачањем Русије и Кине. После „бума“ 2008. године, број држава које су признале тзв. косовску независност почео је да опада, а у последњој фази појавила су се и прва повлачења признања. У том контексту, аутор констатује да Косово и Метохија постају индикатор *новог биполаризма*: државе које су тзв. независно Косово признале сврставају се у проатланстички „блок“, а оне које нису – у антиатланстички. Стога САД, ради потврде свог кредибилитета, журе да постигну „брзо решење“ које подразумева чланство тзв. независног Косова у УН. С друге стране, Србија би „замрзнутим конфликтом“, уз подршку Русије и Кине, могла да одложи решење до бољих међународних прилика.

Кључне речи: геополитика, сецесионизам, проатланстички и антиатланстички блок, нови биполаризам, Косово и Метохија

1. ПОКУШАЈ НАСИЛНЕ АМПУТАЦИЈЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ ОД СРБИЈЕ: ПОКАЗАТЕЉ ВРХУНЦА АПСОЛУТНОГ УНИПОЛАРИЗМА

Агресија НАТО „због Косова“ не може да се тумачи као један, посебан, изолован рад, већ као једна фаза (завршна?) процеса лик-

* Електронска адреса аутора: milomir.stepic@ips.ac.rs

** Овај рад је настао у оквиру пројекта „Демократски и национални капацитети политичких институција Србије у процесу међународних интеграција“ (бр. 179009), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја.

видације Југославије и истовремене територијалне фрагментације српских земаља. Био је то „крешендо“ континуираног антисрпског деловања Запада који је почео убрзо после пада Берлинског зида и уклопио се у „велики таласократски потоп“ атлантизма. Хладноратовска улога Југославије као „копче“ у *Rimland*-у могла је да траје и у постбиполарном раздобљу само под условом да се у њој одржи ауторитарна власт која би наставила са неотитоистичким „обуздавањем“ српског чиниоца и да она као целина задржи чврст прозападни курс. Међутим, у „цунамију“ демократије који се не задрживо ширио према истоку и југоистоку Европе нису могла да штрче никакве „хридине“ једнопартијског монопола. Демократизација Југославије значила је да кохезивну моћ одлазеће комунистичке идеологије мора да замени неки други интегративни фактор.

Логичан је био повратак онемо што је било деценијама сузбијано – верском и националном идентитету. Из тога проистиче да би у мултиетничкој југословенској држави, упркос фрагментацији унутрашњим „несумњиво неадекватним, махом вештачким и на многим секторима сасвим апсурдним“¹ границама установљеним „применом антиетничког принципа“², доминантан требало да постане њен православни српски конституенс као географски најбоље позициониран, најраспрострањенији, најбројнији, историјски доказано државотворан, природним ресурсима најбогатији, развојно најперспективнији, војно најмоћнији... Међутим, он је од победничког Запада перципиран као традиционални руски експонент на Балкану. Стога, у страху од Русије, „једном када поврати своју снагу“³, Запад је приступио „свођењу на праву меру“⁴ српског народа и српског простора. У том контексту нужно је посматрати и на први поглед парадоксалан „бадинтеровски принцип“ распарчавање земље дуж комунистичких републичких граница, и пристрасан прословеначки и прохрватски ангажман Запада приликом њихове сецесије, и противсрпску употребу свих чинилаца „додирљиве“ и „недодирљиве“ моћи, и непосредно учешће у хрватском заузимању Републике Српске Крајине, и ултимативно свођење Републике Српске на мање од 50% територије БиХ, и потоње стимулсање одвајања Црне Горе од Србије... Ампутација Косова и Метохије из

1) Миломир Степић, „Геополитички смисао југословенства и југословенске државе“, у зборнику: *Историја једне утопије: 100 година од стварања Југославије*, књига друга, (приредио: Никола Маринковић), Catena mundi, Београд, 2018, стр. 311.

2) Исто.

3) Zbignjev Bžežinski, *Velika šahovska tabla*, CID, Podgorica; Romanov, Banja Luka, 2001, стр. 45.

4) Zoran Ćirjaković, „Svođenje postjugoslovenskih država i njihovog stanovništva na ‘pravu меру’“, *Bezbednost zapadnog Balkana*, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, бр. 21/2011, стр. 103-114.

састава Србије требало је да буде како логичан след геополитичког и геоекономског хендикепирања Србије и идентитетског десубјективизовања српског народа на Балкану, тако и потврда кредибилитета и надмоћи предводника униполарног поретка.

Са српског становишта, агресија на СРЈ и покушај наметања *реалности* на Косову и Метохији надмоћном војном силом, а потом и политичком изнудом, догодили су се у најнеповољнијем геополитичком тренутку. Уместо два велика идеолошка, економска и геостратегијска блока, субјекти глобалног сучељавања све више су постајале велике цивилизације, а балкански, постјугословенски и српски простор нашао се усред узаврелог додира планетарних целина Запада и Ислама у напону, те Православља у дефанзиви. Трансатлантска експанзија била је незадржива, а лидерску позицију САД нико није могао да доведе у питање. ЕЗ/ЕУ, као економско-политичка организација Запада, у последњој деценији 20. века глатко је укључила компатибилне Аустрију, Финску и Шведску (1995) и припремала „велики прасак“ ширења према истоку (2004). НАТО, као војно-безбедносна организација Запада, такође се ширио, трансформисао се у „светског жандарма“, пристрасно и под различитим еуфемистичким називима се укључио у деконструкцију Југославије, те полувековни јубилеј свог постојања обележио морбидним „ватрометом“ – нападом на СРЈ 1999. године. *Апсолутни униполаризам* као прелазни, али у том моменту ипак неупитни поредак света, у свакој прилици је показивао да је достигао врхунац.

Истовремено, Русија, од које се сходно цивилизацијском и геополитичком шематизму могла очекивати просрпска позиција у прекомпоновању Балкана, била је на коленима. Њена унутрашња политичка нестабилност постала је хронична, економски се фактички приближила ивици банкротства, демографска регресија водила је у катастрофу, центрифугални процеси претили су да поцепају огромну државну територију, а друштвена патологија достизала је масовне размере. Најбољи показатељ руске немоћи била је неспособност да се угуши исламистичка побуна у тзв. Првом чеченском рату 1994–1996. године, иако је Чеченија 1.100 пута територијално и 110 пута популационо мања од Русије. Тај понижавајући руски пораз временски се, не случајно, подудару са потпуном доминацијом и непосредним учешћем Запада у *промени реалности* у постјугословенском простору – у пропагандном сатанизовању Срба, у санкцијама према Србији, у пропасти РСК, у војно-политичком слабљењу и дејтонско-париском сажимању РС... Такође, руска заузетост припремама, а потом и

учешћем у како-тако добијеном тзв. Другом чеченском рату (почео 26.08.1999) одвијали су се у кратком периоду када је Запад приморао Србију да прими очекивано пристрасну Косовску верификациону мисију под вођством америчког обавештајца В. Вокера (*William Walker*), да учествује у уцењивачким преговорима у Рамбујеу, да води неравноправан одбрамбени рат против НАТО, да пристане на неповољан Војно-технички споразум из Куманова, да у петооктобарској „обојеној револуцији“ добије власт којој је „безалтернативни“ прозападни курс био важнији од Косова и Метохије и територијалне целовитости земље.

2. НОВИ БИПОЛАРИЗАМ И ДВЕ КОСОВСКО-МЕТОХИЈСКЕ РЕАЛНОСТИ

Непосредно по окончању рата 1999. године Запад је у косовско-метохијском делу Србије индуковао „смутно време“ и „контролисану анархију“. У ствари, инструментима КФОР-а и УНМИК-а постигао је „да на Косову буде што мање Србије“ (Бернар Кушнер), а потом помоћу ЕУЛЕКС-а завео и ригидно антисрпску *албанократију*. Међутим, промене на глобалном плану нису дугорочно ишле у прилог „Империји“ (САД) нити њеном „најбитнијем геополитичком мостобрану на евроазијском континенту“⁵ (ЕУ). На збигњевистички постављеној „великој шаховској табли“ неколико „геостратегијских играча“ убрзано је толико оснажило да су постали респектабилни амерички изазивачи.⁶ Свет се убрзано мењао и улазио у *процес мултиполаризације*. Штавише, антиамериканизам је постао најмањи заједнички садржалац удруживања „варвара“. И актуелној водећој сили то је постало „ноћна мора“ у њеној намери да вечно влада светом. Упркос бројним (пристрасним) проценама да је недвосмислено дошло до шпенглеровске „пропасти Запада“, да је већ на делу полицентрични поредак неколико сила сличне снаге, да свет живи у постамеричкој стварности и да је главна брига нових-старих гиганата (првенствено евроазијских) како да се обезбеди „меко приземљење“ САД тако да њихова детронизација не повуче у „црну рупу“ читаво човечанство, *нова реалност* је ипак нешто

5) Zbignjev Bžežinski, *Velika šahovska tabla*, нав. дело, стр. 57.

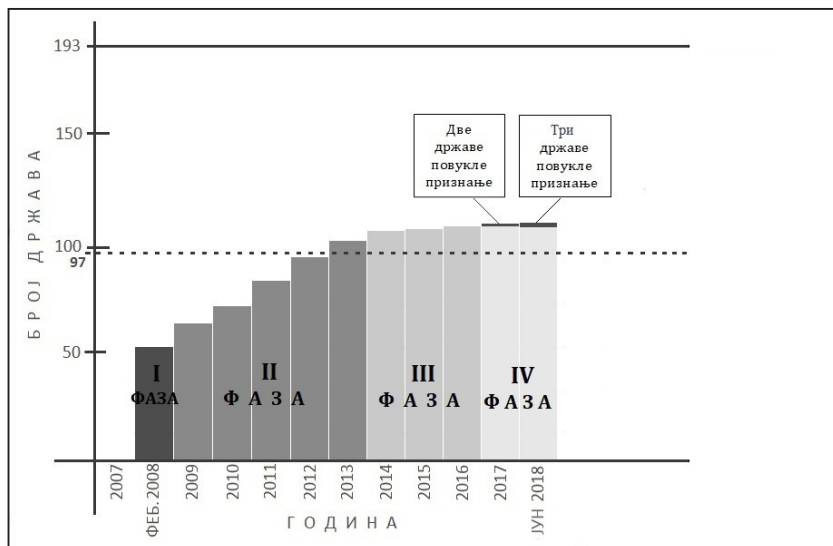
6) О показатељима промена у хијерархији глобалне моћи и релативизовању лидерске улоге САД на размеђу 20. и 21. века детаљније видети у: Миломир Степић, „Позиција на евроазијској великој шаховској табли двадесет година после“, у зборнику: *Геополитички процеси у савременом евроазијском простору* (приредили: А. Г. Дружинин, Р. Ђаџа), Географско друштво Републике Српске, Асоцијација руских друштвених географа, Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2017, стр. 83-102.

другачија – опадање америчке моћи нема одлике суноврата, а још мање добровољне „абдикације“. Најпримереније би било констатовати да са одмицањем 21. века свет све више улази у комплекс нових геополитичких парадигми, тј. у транзициони, *релативни униполаризам*.⁷

Иако је деклинизам главног спонзора арбанашке оружане побуне постајао све очигледнији, а успон његових супарника и, истовремено, противника сепаратизма у косовско-метохијском делу Србије незауостављив, српска дефанзивна и губитнички настројена политика настављала се као да се ништа на међународном плану не догађа. У таквим околностима, Запад под америчким вођством ушао је у трку са временом и настојао да проглашење и озваничење тзв. косовске независности постигне *пре* него што истекне читава деценија од антисрпске агресије 1999. године. И као што се она тада поклопила са слабошћу и немогућношћу Русије да помогне Србији, тако су и самозвани представници арбанашке националне мањине независност натогене *Republika e Kosovës* прогласили 17. фебруара 2008. године – управо у време распламсавања индуковане светске финансијско-економске кризе која је успорила успон Русије и вратила је неколико места ниже на листи најмоћнијих земаља света.⁸ После проглашења независности, уследио је фазни процес признавања самозваног Косова од стране бројних земаља света⁹, који је својим одмицањем све више потврђивао деобу света на проамерички и антиамерички (*графикон 1*):

- 7) Миломир Степић, „Од (нео)класичних ка постмодерним геополитичким постулатима“, у зборнику: *Свет и нове геополитичке парадигме* (приредио: Миломир Степић), Институт за политичке студије, Београд, 2017, стр. 23.
- 8) Када је Русија после кризе опет почела да се опоравља, уследиле су санкције САД и ЕУ „правдане“ стањем у Украјини, што је поново заочило Русију и временски се подударило са појачавањем притиска Запада на Србију и ултимативним захтевима да потпише „правно обавезујући споразум са Приштином“, тј. да се не супротставља „столици за Косово у УН“.
- 9) Прави број држава и начин на који су признале тзв. независно Косово је споран. Привремене приштинске власти преувеличавају цифру признања, рачунајући не само оне земље где процедура није адекватно и у потпуности спроведена, већ и територије које нису чланице УН, неке државолике, сепаратистичке творевине, земље које су недвосмислено повукле признање итд. Тако се на списку тзв. Министарства спољних послова Републике Косово налази укупно 116 признања (Видети: <http://www.mfa-ks.net/?page=1,259>, приступљено 13/06/2018). Арбанашки представници испословали су признања од стране неколицине малих држава попуњавањем „рупа“ у њиховом буџету „лаким новцем“ (*easy money*) стеченим криминалним радњама (производња и промет наркотика, трговина „белим робљем“ и људским органима, трансфер миграната, препродаја отетих некретнина, проституција...). Неке од тих земаља демантовале су своје признање, а с тим у вези има и откривене корупције њихових високих званичника.

Графикон 1: Фазе признавања тзв. независности Косова

Извор: обрада аутора

• I фаза: *ЕКСПЛОЗИЈА ПРИЗНАЊА* – Од 17. фебруара до краја 2008. године насилну и противправну тзв. косовску независност признало је чак 53 државе (27% чланица УН), тј. готово 1/2 свих држава које су дале признање током прве деценије (до средине 2018). На сам дан самопроглашења прва је то учинила Вашингтону потпуно лојална Костарика, а већ сутрадан још шест „очекиваних земаља“ – три водеће чланице евроатлантских интеграција које непосредно помажу арбанашки сецесионизам (САД, В. Британија и Француска) и три исламске државе („суседна, ‘братска’ Албанија, неоосмански амбициозна Турска и окупирани, марионетски Авганистан“¹⁰). Како би Србију што више изоловао и обесхрабрио, Западу је било посебно стало да признање изнуди од бивших југословенских република. Убрзо је то постигао чином неупитних српских супарника Словеније и Хрватске (5. и 19. марта), и нешто касније, а за Србе нарочито болно, Црне Горе и БЈР Македоније (9. октобра)¹¹. Од укупног броја земаља света које су до краја 2008. године признале „нову, младу демократију“ (53), њих 33 било је из Европе (22 из ЕУ)¹².

10) Миломир Степић, *Косово и Метохија: постмодерни геополитички експеримент*, Институт за политичке студије, Београд, 2012, стр. 188.

11) БиХ није дала признање због супротстављања Републике Српске, док Федерација БиХ (бошњачки/муслимански и хрватски чинилац) не скрива да би то брзо учинила.

12) Све чланице ЕУ које су признале тзв. независно Косово учиниле су то већ 2008. године – у I фази: *ЕКСПЛОЗИЈИ ПРИЗНАЊА* (то важи и за 2013. године примљену Хрватску).

Од окончања рата 1999. године, а нарочито од петооктобарске „обојене револуције“ 2000. године, српска политичка номенклатура недопустиво пасивно се односила према очигледном косовском „клижењу ка независности“. И док се она по сваку цену посветила евроатлантским интеграцијама, Кумановски војно-технички споразум и Резолуција 1244 СБ УН временом су све више тумачени и спровођени селективно на српску штету. Протекторат УНМИК и КФОР (еуфемизам за НАТО) недвосмислено је показивао своју проарбанашку природу, а Србија једва да је реаговала, и то махом вербалним протестима и „уравнотеженим саопштењима“. Символ „чизме“ Запада, али и понижавања Србије, било је формирање војне базе „Бондстил“ у близини Урошевца (сектор Исток, са распоређеним америчким трупима) у лето 2000. године. Користећи таква „леђа“, арбанашка оружана побуна се убрзо, у мају 2001. године, „прелила“ и изван Покрајине – у прешевско-бујановачки крај – а пацификована је тек уз сагласност и артикулацију НАТО. Слична сурова порука и преломни тест Србији и Србима уследио је диригованом ерупцијом арбанашког насиља средином марта 2004. године, када се не само поново показало да тзв. статусна неутралност КФОР и УНМИК не постоји, већ је постало очигледно и да званични Београд ни у случају животне угрожености српског становништва на Косову и Метохији неће учинити ништа конкретно да их заштити.

И одбијање тзв. Ахтисаријевог плана 2006. године, који је предвиђао косовску независност (тобоже надзирану), било је „млако“ и десило се уз сазнање да је Русија спремна да уложи вето у СБ УН. Упркос депласираној и неефикасној медијској кампањи „Косово је Србија“ отпочетој крајем 2007. године, Србија је у свеобухватној пасивности и систематски ширеном дефетизму дочекала арбанашко проглашење тзв. косовске независности. Сходно томе, промптно је реаговано само скупштинским проглашавањем ништавности такве одлуке сепаратиста у Приштини, те концепцијски превазиђеним, предвидиво јаловим и потом искомпромитованим митингом у Београду 21. марта 2008. године.¹³ У истом формалистичком контексту уследиле су протестне ноте земљама које су дале признање, селективна привремена повлачења неколико амбасадора, одмерени дипломатски протести, оштра реторика за

Пет чланица ЕУ које то нису учиниле тада, остале су доследне до данас.

13) О тадашњој политичкој клими, супротној елементарном српском националном интересу, сведочи индикативна чињеница да је са митинга изостао председник Србије јер је баш тога дана био у посети Румунији, а већ почетком марта председник Владе поднео је оставку („вратио мандат народу“) образлажући је нејединством поводом косовско-метохијског питања.

унутрашњу политичку употребу, уз пропагандно „анестезирање“ српске јавности. Само као контрапродуктивно може се тумачити и тенденциозно невешто срочено тражење саветодавног мишљења од Међународног суда правде у Хагу да ли је једнострано проглашење независности Косова у складу са међународним правом.¹⁴ Очигледан доказ систематског деловања супротно српском националном интересу уследио је саучествовањем у одлуци западних ментора арбанашког сецесионизма да се практични аспекти спора изместе из СБ УН у надлежност ЕУ и тако се елиминише улога Русије и Кине које не признају тзв. косовску независност.

• II фаза: *ИНЕРЦИЈА ПРИЗНАЊА* – У петогодишњем раздобљу које је уследило (2009–2013) трајао је замах признавања на који је пресудно утицао политичко-дипломатски притисак арбанашких инспиратора и ратних савезника – САД и водећих земаља ЕУ. Тзв. независно Косово просечно годишње признавало је десет држава: 2009. године – једанаест (укупно 64), 2010. године – осам (72), 2011. године – дванаест (84), 2012. године – једанаест (95) и 2013. године – осам (103).¹⁵ Углавном су то биле муслиманске афричке и азијске, те мале острвске карипске и пацифичке државе. По правилу, радило се о земљама које су у вазалном статусу према САД (на пример: Саудијска Арабија, Кувајт, Пакистан, Панама, Бахреин) и полузависном или неоколонијалном односу са својим некадашњим западноевропским метрополама, те стога подложне њиховом политичком диктату (на пример: Нови Зеланд, Гренада, Фиџи, Чад, Тувалу). Карактеристичан случај представљају земље које су оштро одбијале да признају тзв. косовску независност, али су то учиниле после бурних устоличења нових режима у индукованом „Арапском пролећу“ (Египат, Јемен) или насилног, споља потпомогнутог пуча (Либија).

Упоредо са инерцијом признања текло је пристрасно настојање Запада да самозвана *Republika e Kosovës* добије што више државних овлашћења одузетих од Србије и да јој се легализује међународни статус. Од маргинализованог УНМИК-а део овлашћења преузео је ЕУЛЕКС, о чијој мисији је одлучено само

14) Србија се обратила Генералној скупштини УН ради покретања поступка пред Међународним судом правде (МСП), „иако је годинама МСП грубо кршио право и примењивао различите стандарде према Србији у случајевима БиХ против СРЈ (и СРЈ против десет НАТО држава и Хрватска против СРЈ)“. Дејан Мирковић, „Међународни суд правде и Србија 1924–2015“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2015, стр. 249.

15) Јемен је 11. јуна 2013. године постао 97. земља која је признала тзв. независно Косово, чиме је њихов број надмашио 1/2 чланица УН. У прве две фазе, тј. у првих шест година, тзв. косовска независност добила је признање 94% свих земаља које су то учиниле (до средине 2018. године).

један дан пре унилатералног проглашења тзв. косовске независности! Под маском само декларативне „статусне неутралности“ ЕУЛЕКС је, у ствари, најпре институционалном управљању невичним и анархичним косовско-метохијским Арбанасима „градио државу“, својим ауторитетом амнестирао њихово угрожавање преосталих Срба и спречавање повратка прогнаних, а потом, користећи колонијална искуства и методе, сукцесивно укидао остатке власти Србије и своју управу „разливао“ и у оне делове Покрајине који нису били под арбанашком контролом. Своју перфидно конципирану и спровођену улогу потом је преусмерио на трансфер преузетих овлашћења на арбанашке власти, да би, после тог потпуног обављеног посла, за себе планирао да задржи само консултативно-контролну улогу, а да Србија у косовско-метохијском делу своје територије остане без икаквих државних ингеренција. Истовремено, супарнице САД/Запада и зачетнице необиполарног света, Русија и Кина, и даље су биле паралисане недостатком полуга моћи наслеђеним из времена апсолутног униполаризма, заузете сопственим унутрашњим проблемима и развојним изазовима, опхрване последицама светске финансијско-економске кризе из 2008. године, те онемогућене да делују јер је косовско-метохијски проблем, и то уз сагласност саме Србије, извучен из СБ УН (где оне *јесу* чланице) и пребачен у ЕУ (где оне *нису* чланице). Стога оне нису ништа ефикасно предузимале, али су јасно показивале да тзв. косовска независност *није sui generis, већ преседан*¹⁶ поводом кога ће се свет временом све више опредељивати проамерички и антиамерички (прозападно и антизападно), тј. геополитички поларизовати на проатлантистички и антиатлантистички.

Конкретно (не)чињење званичне Србије током ове фазе ишло је више у прилог практичној изградњи и међународном димензионасању тзв. косовске независности него што је било покушај да се она компромитује и заустави, а процес „преломи“ и преокрене у реверзибилни ток. Парадоксална кочница Србије резултат је шизофрене позиције у којој се сопственом и/или спољашњом вољом нашла: „стратешким партнером“ прогласила је ЕУ и „безалтернативним путем“ прозападну оријентацију, а управо одатле долази „отмица Косова“¹⁷. Формулом „и Косово и ЕУ“ српска политичка номенклатура читаву земљу и народ ставила је у позицију таоца свог суштински погрешног интеграционог опредељења¹⁸, чија је

16) Gordon N. Bardos, "Kosovo: 'unique' cases, unilateral actions and unintended consequences", in: *Kosovo: sui generis or precedent in international relations* (ed. Dušan Proroković), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2018, стр. 81-85.

17) Милош Кнежевић, *Отмица Косова*, Институт за политичке студије, Београд, 2006.

18) Миломир Стенић, „Три (суштинска) критеријума у српском избору супранационалне

цена не само губитак дела територије, већ и стратешка национална странпутица. Контровезним пропагандним слоганом „никада нећемо признати независност Косова“ покушала је да прикрије двосмислено, али ипак поражавајуће саветодавно мишљење Међународног суда правде 2010. године „да арбанашка декларација о независности није нарушила међународно право нити Резолуцију СБ УН 1244 јер је нису прогласиле привремене институције самоуправе, већ група која је себе дефинисала као демократски изабране лидере народа Косова.“¹⁹ Привидно „купујући време“, а да се „не замери Западу“, учинила је низ конкретних корака који *de facto* доводе у питање српску, а афирмишу косовску државност: прихватила је споразум о трансграничној сарадњи (2009), а потом и о интегрисаном управљању границом, еуфемистички названој „административна линија“ (2012), признала тзв. косовске личне карте, регистарске таблице и царинске документе (2011), размениле дипломатске представнике прозване „официрима за везу“ (2012), обавезала се да неће спречавати (нити друге подстицати да спречavaju) да *Republika e Kosovës* постане члан европских и осталих регионалних интеграција (2013), сложила се (2013) да та сецесионистичка територија добије сопствени позивни телефонски број (од 2015), прихватила споразум о формирању трајних граничних („административних“) прелаза (2013) итд. Врхунац таквог приступа било је потписивање тзв. Бриселског споразума²⁰ 19. априла 2013. године, чија ће потоња надоградња и нарочито реализација произвести за Србију далекосежне негативне ефекте.

• III фаза: **УСПОРАВАЊЕ ПРИЗНАЊА** – „Ентузијазам признавања“ почео је нагло да опада када је број земаља које уважавају тзв. косовску независност превазишао „критични ниво“ половине чланица УН (97), тј. „фамозних 100“. У трогодишњој фази успоравања само њих седам је уважило наводну реалност настанка нове државе – 2014. године две пацифичке (Тонга и Соломонова острва) и две афричке државе (Лесото и Того), 2015. године само једна, карибска (Антигва и Барбуда) и 2016. године две (Суринам и Сингапур). Ради се о територијално и популационо малим земљама, не-

интеграције“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2013, стр. 33-59.

19) Миломир Степић, *Косово и Метохија: постмодерни геополитички експеримент*, нав. дело, стр. 199.

20) Званичан назив тзв. Бриселског споразума је *Први споразум о принципима регулисања нормализације односа (First agreement of principles governing the normalization of relations)*. Најважније документе – од Војно-техничког споразума у Куманову и Резолуције СБ УН 1244 из 1999. године до тзв. Бриселског споразума и пратећих докумената из 2013. године – видети на веб сајту Владе Републике Србије, *Документи*, Internet, <http://www.srbija.gov.rs/kosovo-metohija/index.php?id=68657> 08/06/2013.

кадашњим колонијама, без знатније „специфичне тежине“ у међународним односима. Међу њима једино је Сингапур, захваљујући стратешком положају, имао респектабилнију економску моћ. Тако се збир држава које признају илегалну *Republika e Kosovës* попео на 110, али је САД и осталим силама атлантистичког Запада постало готово немогуће да пронађу даље следбенике за свој подухват не само зато што су многе земље суочене са сличним проблемом сепаратизма, већ и јер је „остатак света“ постао свестан да глобални геополитички расед постаје све дубљи, шири и експлозивнији.

Успон Кине, а од 2000-их и опоравак Русије, нагостили су да „Запад више нема монопол над будућношћу“²¹ и да је неминован „силазак униполарног глобализма са историјско-геополитичке сцене“²². Иако је већина трендова указивала да би више требало да се плаше Кине, САД су апострофирале Русију као симбол цивилизацијско-геополитичке „другости“ и непролазног супарништва. Као што је Русију „косовско наравоученије“ 1999. године упозорило да Запад исто спрема и њој, тако су украјинска криза и реинтеграција Крима 2014. године непосредно потврдили да отпочиње „нови Хладни рат“, тј. да је после варљивог примирја на делу „континуитет Хладног рата“.²³ Антагонизам Запада и Русије постајао је све оштрији и вишедимензионалнији. Косовско-метохијском „случају“, који је већ петнаестак година исцртавао разделну линију *прве фазе необиполарности*²⁴, прикључила су се још два „лакмус-догађаја“: 1) санкције, које су 17. марта 2014. године на иницијативу САД, а због „украјинског питања“,²⁵ почеле да се уводе и касније пооштравају Русији²⁶ и 2) сиријски конфликт, у који се легално, на

21) Винко Пандуревић, *Нови хладни рат и Србија*, Представништво Републике Српске; Свет књиге, Београд, 2018, стр. 17.

22) Миломир Степић, „Од (нео)класичних ка постмодерним геополитичким постулатима“, нав. дело, стр. 32.

23) Срђа Трифковић, *Континуитет Хладног рата: међународни односи почетком 21. века*, Геополитика, Београд, 2017.

24) Миломир Степић, „Од (нео)класичних ка постмодерним геополитичким постулатима“, нав. дело, стр. 32.

25) Питање Крима, Луганске и Доњецке Народне Републике наспрам Украјине у упоредним међународно-правним анализама разматра се и из перспективе сецесионистичког покушаја тзв. независног Косова. Видети: Vladislav Sotirovic, „The Ukrainian Question and Kosovo Precedent“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2016, стр. 123–144.

26) САД све чешће користе санкције за слабење противника и „хибридно ратовање“ ради остваривања својих геоекономских, геополитичких и геостратегијских циљева. На примеру дезинтеграције Југославије оне су послужиле за слабење српске моћи и њено вештачко уравниотежавање са хрватским, муслиманским и арбанашким потенцијалима, те као средство принуде на политичке (нарочито територијалне) преговарачке уступке, а потом и као увод у агресију НАТО 1999. године. О чињеници да су санкције постале снажан инструмент америчке спољне политике, нарочито у необиполарном (неохладноратовском) сучељавању са Русијом. Видети: Миша Стојадновић, „Санкције

позив власти у Дамаску, 2015. године укључила Русија, доводећи у питање америчку неприкосновеност на глобално важном Блиском истоку. Сходно томе, признавање тзв. косовске независности готово је заустављено јер би се државе које би признање евентуално дале сврстале у проамерички „блок“, што би од Русије, Кине, Индије, Ирана и регионалних сила било протумачено као супротстављање њима, све снажнијим чиниоцима у новом, подељеном свету.

Иако се „клатно моћи“ очигледно и убрзано померало у корист земаља које не признају тзв. косовску независност и супротстављају се САД и ЕУ, званична политика Србије ту чињеницу незнатно је уграђивала у своје деловање, и даље инсистирајући на прозападном курсу. Низом потеза *de facto* се одрицала од косовско-метохијског дела државне територије, чинећи то једностраним испуњавањем тзв. Бриселског споразума²⁷. И док сецесионистичке арбанашке „привремене власти“ нису реализовале ништа од одредби које се односе на тзв. Заједницу српских општина (ЗСО)²⁸, тј. првих 6 од укупно 15 тачака Споразума, званични Београд је укинуо, распустио и одрекао се полиције, цивилне заштите, судства, изборног процеса... Тако је дозволио да важни докази и симболи државности Србије, који су на Косову и Метохији функционисали петнаестак година после рата, пређу у надлежност институција тзв. независног Косова. Испоставило се да би ЗСО представљала само „смоквин лист“ за саморазвлашћивање Србије током преговарачког процеса²⁹. У тзв. Бриселском споразуму нигде се не помињу нити Србија, нити њени Устав и закони, нити Резолуција СБ УН 1244 која гарантује српски суверенитет, већ се на више места изричито наводи сагласје са „косовским прописима“, „правним системом Косова“, „централним властима Косова“... Стога је, према стручним анализама, тзв. Бриселски споразум оцењен као супротан Уставу Републике Србије.³⁰

као инструмент спољне политике САД: случај Русије“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2017, стр. 69–84.

27) Текст тзв. Бриселског споразума видети на: *Први споразум о принципима који регулишу нормализацију односа*, Канцеларија за Косово и Метохију, Влада Републике Србије, Internet, <http://www.kim.gov.rs/p03.php> 12/06/2018.

28) Званичан назив је: *Асоцијација/Заједница општина у којима Срби чине већинско становништво на Косову*.

29) Кључне документе који су саставни део преговарачког процеса током кога је Србија уступала државне ингеренције на косовско-метохијском делу своје територије (на пример: споразуми о телекомуникацијама, енергетици, правосуђу, технички споразуми о катастру, матичним књигама, универзитетским дипломама, царинском печату...) видети на: *Преговарачки процес са Приштином*, Канцеларија за Косово и Метохију, Влада Републике Србије, Internet, <http://www.kim.gov.rs/pregovaracki-proces.php> 12/06/2018.

30) Коста Чавошки, „Неуставност Бриселског споразума“ (излагање академика, правника, проф. др Косте Чавошког 24. јуна 2014. године на јавној расправи у Уставном суду

• IV фаза: (ПОЧЕТАК) ПОВЛАЧЕЊА ПРИЗНАЊА – Тзв. косовску независност 2017. године признале су само две државе (Бангладеш и Мадагаскар), те се очигледно процес успоравања признања наставио. Међутим, међународни аларм за преиспитивање ставова о арбанашком сецесионизму заглашујуће се огласио приликом припреме, а потом и референдума на коме је Каталонија 1. октобра 2017. године изгласала независност од Шпаније. Управо ЕУ је хитро најоштрије осудила и практично онемогућила каталонску независност, што је у контексту „косовског случаја“ показало њене двоструке аршине и потврдило да се не ради о неком маргиналном *посебном случају*, већ о веома опасном *преседану*. У очигледно промењеној политичкој клими, уследила су прва два повлачења признања 2017. године! То није представљало драматичан обрт, али јесте било неуобичајено у међународним односима, нарочито у условима *реалности* да је самозвана *Republika e Kosovës* резултат геополитичких интереса нарцисоидног „глобалног праведника“ (САД) и његове воље да ампутацијом те територије казни оклеветаног „глобалног неваљалца“ (Србију). Први је признање повукао Суринам³¹ и то је изазвало очекивано негодовање водећих земаља Запада, али је и код неких српских заговорника мирења са губитком Косова и Метохије наишло на коментаре да се, ето, ради о неважној, малој земљи³². Потезу Суринама убрзо се крајем 2017. године придружила Гвинеја Бисао, а за њом у фебруару 2018. Бурунди и у јуну 2018. Либерерија и Папуа Нова Гвинеја.³³ Иако се ови потези (још) не могу оквалификовати као почетак реверзибилног процеса, важно је констатовати да је повлачење признања тзв. косовске независности *практично могуће*. И да је то, такође, *реалност!*

Почетак повлачења признања протумачен је у водећим члицама НАТО и ЕУ као нарушавање њиховог кредибилитета, што их је мотивисало на појачано дипломатско деловање. Уследили су притисци усмерени према оним државама које нису признале тзв. косовску независност, које су повукле признање или се претпоставља да би могле то да учине. Неке земље Запада упутиле су протестне ноте Суринаму, додатно се ангажовале (мада неуспешно) да њихов штићеник *Republika e Kosovës* уђе у међународне институције (Интерпол, УНЕСКО...) и директно сумњичиле Русију

Републике Србије). Видети на: <https://stanjestvari.com/2014/07/08/12/06/2018>.

31) Некада се помиње да је прво повлачење признања учинио Сао Томе и Принципе почетком јануара 2013. године. Међутим, тада је та земља само демантовала да је признање било дато, будући да никада није спроведена прописана процедура.

32) Проатлантска јужноамеричка држава Суринам, некадашња холандска колонија, има 0,6 милиона становника (2017), а по површини је два пута већа од Србије.

33) Почетком 2018. године тзв. независно Косово добило је још једно признање – од карипске острвске државе Барбадос.

да се супротставља њеном чланству у УН не због поштовања међународног права и подршке Србији, већ да би наводно дестабилизувала Балкан. Својим утицајем у КФОР-у, УНМИК-у и ЕУЛЕКС-у улепшавале су извештаје о ситуацији на Косову и Метохији и захтевале да се „косовско питање“ међународно маргинализује (на пример: да се квартални извештаји и расправе пред СБ УН о стању у Покрајини сведу на једном до два пута годишње или потпуно укину). Упоредо се појачавао притисак Запада на Србију да не пружа отпор „заокруживању државности Косова“, те да одустане од дипломатске акције за заустављање признања и постизање нових повлачења. Од ње се *сугестивним ултиматумима* тражи да „нормализује односе“ и потпише „правно обавезујући споразум са Косовом“. То подразумева да и/или директно призна независност косовске државолике творевине и/или да се сложи са њеним пријемом у УН, што би обесмислило отпор признању осталих држава света (и пет чланица ЕУ), те супротстављање Русије и Кине томе у СБ УН.

И док је у новој поларизацији света постајало све очигледније да јача и хомогенизује се антиамерички, антизападни, антиатлангистички, антиуниполарни, антиглобалистички, антинеолиберални, па тако и „антикосовски“ блок, српска власт и даље је истрајавала на анахроном, депласираном, губитничком и за грађане углавном неприхватљивом политичком деловању.³⁴ Условљавањима приликом „отварање поглавља“ на „европском путу“ оправдавали су се дефанзивност, национално самопонижавање и несхватљиви уступци како у вези косовско-метохијског проблема, тако и у вези укупне позиције Србије, иако је постало сасвим јасно да од пријема у ЕУ у разумном року нема ништа. Водећи званичници пласирали су дијаметрално различите, контрадикторне и конфузне предлоге – од поделе и размене територије (пренебрегавајући да се ради о моделу „своје за своје“³⁵), потом одрицања од читавог косовско-метохијског дела Србије у име посвећености „миру, стабилности и будућности наше деце“ и под условом да „ми добијемо нешто чиме бисмо били задовољни“, до повратка на привидно тврдолинијаштво под паролом „нећемо никада пристати на

34) Према истраживању јавног мњења, које је на национално репрезентативном, стратификованом узорку од 1.480 пунолетних грађана од 28. маја до 8. јуна 2018. године спровео Институт за политичке студије из Београда, политику Владе према Косову и Метохији као *веома лошу* и *углавном лошу* оценило је 42% испитаника, а као *веома добру* и *углавном добру* 21% (као *ни добру ни лошу* оценило је 24%, а без одговора било је 13%). Видети: *Istraživanje javnog mnjenja Srbije o aktuelnim političkim pitanjima* (interna dokumentacija), Institut za političke studije, Beograd, jun 2018.

35) Миломир Степић, „Косово за нешто – своје за своје“, *Печат*, бр. 508/2018, Београд, стр. 14.

независност Косова⁴⁶. При томе, избегавали су не само да инсистирају на примени, него и да се вербално позивају на две кључне, *обавезујуће реалности* – Устав Републике Србије (на унутрашњем плану) и Резолуцију СБ УН 1244 (на спољашњем плану).

После три завршене и једне започете фазе током протекле деценије тзв. косовске независности (2008–2018), Косово и Метохија постају показатељ необиполарне поларизације као нове *глобалне реалности* (карта 1):

Карта 1: (Не)признавање тзв. косовске независности као индикатор необиполарног сврставања (стање средином 2018)

Извор: обрада аутора

1) *Један део реалности* је да арбанашка државоида *јесте* добила признање од земаља које укупно чине (само!) 29,4% становништва³⁶ и 35,7% територије света³⁷, и то од: већине чланица УН (56%); САД као лидера Западне цивилизације и по најзначајнијим параметрима моћи (још увек) водеће светске силе; изразите већине припадница НАТО (86%), глобално надмоћног војног савеза који је извршио агресију и војно запосео косовско-мето-

36) Процентуално учешће становништва држава које признају тзв. косовску независност у укупном становништву света израчунато је на основу података (процена за 2018. годину) *2018 World Population by Country (Live)*, Internet, <http://www.worldpopulationreview.com/16/06/2018>.

37) Процентуално учешће површине територија држава које признају тзв. косовску независност у укупној површини територије светског копна израчунато је на основу података *Largest Countries in the World (ranked by land area)*, Internet, <http://www.worldometers.info/geography/largest-countries-in-the-world/> 16/06/2018.

хијски део Србије 1999. године, те њиме већ готово две деценије практично окупационо управља; 82% држава које су у саставу ЕУ (23 од 28), међу којима су оне најмоћније – Немачка, Француска, Велика Британија, Италија; 63% чланица Исламске конференције, и то неких демографски, религијски, геостратегијски и економски веома важних – Турске, Саудијске Арабије, Египта, Пакистана...; бројних сателита САД и земаља у неоколонијалном и (полу)зависном статусу од некадашњих европских метропола, а дисперзно распоређених у Латинској Америци, Африци, дуж азијског обода и аустралијско-пацифичког пространства... Сходно томе, *признање тзв. косовске независности представља повод (фактор) неформалног окупљања проатлантистичке групе земаља под вођством САД.*

2) Такође је *један део реалности*, што се на унутарсрпском и међународном плану често пренебрегава, да сецесионистичка творевина *Republika e Kosovës* није добила признање од (чак!) 2/3 света у демографско-територијалном смислу. Ту се истичу: најпространија и ресурсима најбогатија земља света, прворазредна нуклеарна војна сила и традиционални геополитички антипод таласократског Запада – Русија; две најмногљудније земље – источноазијска Кина и јужноазијска Индија – од којих прва граби ка позицији економског, а друга популационог лидера света; економски најпросперитетније земље света, које настоје да релативизују привилегован политичко-економски положај САД, а окупљене су у организацију БРИКС (Бразил, Русија, Индија, Кина, Јужноафричка Република); најмногљуднија исламска земља света (Индонезија), али и друге велике и важне исламске земље (Иран, Ирак, Мароко, Казахстан...); не само изразита нумеричка већина земаља, већ и оне просторно-демографски највеће и политичко-економски најзначајније у Латинској Америци (Бразил, Аргентина, Мексико) и Африци (Алжир, Нигерија, Конго); пет чланица ЕУ (Словачка, Румунија, Шпанија, Грчка и Кипар), што онемогућава њен јединствен и конзистентан наступ у прилог тзв. косовске независности, а против Србије; Ватикан, чија се огромна и свеобухватна моћ темељи на утицају широм света, а нарочито међу римокатоличким земљама, заједницама, институцијама, организацијама и важним личностима. Сходно томе, *непризнавање тзв. косовске независности представља повод (фактор) неформалног окупљања антиатлантистичке групе земаља коју предводе Русија и Кина.*

3. ПЕРСПЕКТИВА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ: ИЗМЕЂУ „БРЗОГ РЕШЕЊА“ И „ЗАМРЗНУТОГ КОНФЛИКТА“

Косово и Метохија, иако на први поглед глобално безначајни, у времену када су свет захватиле промене епохалног карактера, несумњиво су постали улог у (само)потврђивању глобалне надмоћи САД (и ЕУ) као челника проатлантистичког блока. Стога, планетарни хегемон жури да благовремено, док је још надмоћнији од ривалског руско-кinesког језгра антиатлантизма, оконча косовско-метохијски проблем својом неупитном победом, тј. довршавањем циклуса признавања тзв. косовске независности, престанком Србије на губитак насилно ампутиране територије, те уласком свог штићеника у УН тако што би чланице СБ УН Русија и Кина остале без аргумената да се томе опиру. Иако се признања практично настављају само спорадично, а започела су и њихова поништавања, „косовско питање“ остаће у све оштријој форми ствар глобалног надметања збигњевистичких „геостратегијских играча“.³⁸ На једној страни, проактивним деловањем српске дипломатије, уз руско-кinesку подршку, остварива су и будућа повлачења признања, првенствено од стране афричких и латиноамеричких земаља. На другој страни, није искључен неки нови талас признавања, за који се може издвојити више узрока:

- Промена става Ватикана и његово признање могло би да мотивише неке углавном латиноамеричке земље да учине исто, мада је све мање вероватно да ће римокатоличка лојалност надјачати њихов све израженији антиамериканизам који се манифестује (и) непризнавањем тзв. независног Косова.

- Нови удар пучистичких „обојених револуција“ и „арапских пролећа“, који би се наставили на Блиском Истоку, у Централној Азији, Африци, Латинској Америци и „пропуштеним“ источноевропским земљама, као и до сада би резултирали устоличењем прозападних режима, чији би један у „пакету нових потеза“ и „доказа дисконтинуитета“ био признање тзв. косовске независности.

- Евентуални талас признавања од стране муслиманских земаља могао би да се покрене на основама „верске/цивилизацијске солидарности“ индиковане глобалним преусмеравањем садашњег антагонизма Исламског света и Запада (САД и ЕУ) на сучељавање Исламске и Православне цивилизације (Русије).

38) Посебно су деликатне „округле годишњице“ – десетогодишњица самопроглашења тзв. косовске независности почетком 2018. године прошла је са само једним признањем (Барбадос), али питање је да ли ће се на сличан начин амортизовати двадесетогодишњица агресије, која коинцидира са седамдесетогодишњицом формирања НАТО и изборима у ЕУ 2019. године.

• Најмасовнији и вероватно завршни удар признавања уследио би коначном капитулацијом званичног Београда у одбрани територијалног интегритета Србије; то подразумева потписивање акта о „свеобухватној нормализацији односа“ и „правно обавезујућег споразума са Приштином“, што су терминолошко-мимикријске акробације ради заташкавања *de iure* признавања независности сецесионистичке *Republika e Kosovës* и пристајања да она постане чланица УН.

Да таква могућност није искључена показује не само политичка реторичко-пропагандна припрема јавности, већ и низ конкретних потеза званичника Србије којима се наставља релативизовање припадности Косова и Метохије Србији. Уместо да резолутно одбију било какву могућност да се Србија одрекне свог косовско-метохијског дела, да упорно и у свакој прилици траже поштовање Резолуције СБ УН 1244 и да све учине како би се насилно наметнуто стање поништило и вратило у оквире Устава Србије, инсистира се на брзоплетом *коначном решењу* проблема у условима који се мењају, али очигледно још увек нису адекватни, на истицању само оне стране *реалности* која је против српских интереса, на постизању *компромиса* који у тумачењу Запада и арбанашких сецесиониста значе само српски пораз, на жртвовању живог косовског мита у корист *лажног мита* ЕУ-интеграција које одавно нису ништа више од „угаслог светионика“³⁹, на одустајању од наведеног слављења прошлости и пораза предака, у име обећаване *будућности наших потомака*... Такви ставови наилазе на синхронизовану подршку малобројних, али медијски подржаних интелектуалаца, чији домен промишљања и истраживања, да апсурд буде већи, обично није косовско-метохијски проблем – тзв. политичких аналитичара, прозападно оријентисаних НВО-активиста, пензионисаних високих официра, уметника, књижевника, универзитетских професора, институтских научника и, са наглашеним утицајним дометом, појединих академика САНУ⁴⁰.

Међутим, изразита већина српске интелектуалне елите, нарочито онај део који је својим радом доказао стручну компетентност за давање суда о косовско-метохијском питању, резолутно се супротставља брзом решењу, инсистирајући на одлагању до

39) Слободан Самарџић, *Градња и разградња државе*, „Филип Вишњић“, Београд, 2008, стр. 423.

40) Нихилистичке ставове Председника САНУ и још неких њених чланова поводом очувања Косова и Метохије у саставу Србије, те реакције на њих, сакупио је академик Ч. Оцић и објавио у зборнику чланака: Часлав Оцић (приредио), *Спорови о будућности Србије и САНУ – шта и како даље? Део 1, Опстанак и развој*, Институт за стратешка техно-економска расуђивања, Београд, Српски културни простор, Нови Сад, 2017, стр. 221–341.

повољнијих међународних прилика. То је потврдио чак и тзв. унутрашњи дијалог о Косову и Метохији који је иницирао Председник Србије, али не одмах по преузимању фактичке власти као први потпредседник Владе 2012. године или председник Владе 2014. и поново 2016. године, већ тек средином 2017. године, након далеко одмакле примене Бриселског споразума. Готово сви учесници расправа у тзв. унутрашњем дијалогу, укључујући и оне у водећим институцијама српске културе и науке, Матици српској и САНУ⁴¹, изричито су се залагали за решење у оквиру Устава Републике Србије и Резолуције СБ УН 1244, те за *status quo* који је најопштије дефинисан као „замрзнути конфликт“. Уз то, сва истраживања јавног мњења потврђивала су да се огромна већина становништва залаже за останак Косова и Метохије у саставу Србије, одбијајући да пристане на признавање тзв. косовске независности и ако би то био услов уласка Србије у ЕУ.⁴²

Суочена са тенденциозно дефетистичким изјавама челних политичких личности Србије и њиховим учесталим јавним најавима да би пристали на поделу територије Косова и Метохије или је се потпуно одрекли у замену за „нешто чиме бисмо били задовољни“, огласила се и Српска православна црква. *Поруком* Светог архијерејског сабора, одржаног од 29. априла до 10. маја 2018. године у Пећкој патријаршији и Београду, опоменула је српске државнике да „не смеју никада да дају своју сагласност на отуђење Косова и Метохије“ нити да се залажу за поделу која „не би била ништа друго до признавање ‘независне државе Косово’ и поклањање највећег дела територије Покрајине“. Архијереји су тренутно стање окарактерисали као „окупацију Покрајине“, подсећајући да Косово и Метохија представљају „неотуђиви средишњи део Србије“ и „саму срж нашег црквено-народног бића и постојања“, те да се „просперитет Србије не може градити на дезинтеграцији онога што представља камен темељац њеног идентитета и њене историје и државности“.⁴³

41) Ауторизоване дискусије академика у одељењима САНУ објављене су у: Марко Анђелковић (приредио), *Учешиће Српске академије наука и уметности у унутрашњем дијалогу о Косову и Метохији – прилози чланова и одељења САНУ*, САНУ, Београд, 2018, стр. 13–94.

42) Према истраживању јавног мњења, које је београдски Институт за европске послове (у сарадњи са Нинамедиа истраживачком кућом) на репрезентативном узорку од 1.203 испитаника спровео 16-20. марта 2018. године, косовску независност чак ни као услов за чланство Србије у ЕУ не би подржало 81% грађана (11% би подржало, 8% не зна). Видети: *Stavovi građana Srbije prema Kosovu* (research № 9), Institut za evropske poslove, Beograd, mart 2018, стр. 9; доступно и на: <http://iea.rs/wp-content/uploads/2018/03/9-Stav-gradjana-Srbije-prema-Kosovu-2018-web-1.pdf>, 12/07/2018.

43) *Порука Светог Архијерејског Сабора о Косову и Метохији*, Српска православна црква, Internet, http://www.spc.rs/sr/poruka_svetog_arhijerejskog_sabora_o_kosovu_metohiji 14/06/2018.

* * *

Журба у решавању косовско-метохијског питања у услови-ма опадајуће, али још веома изражене униполаристичке глобалне надмоћи Запада као експлицитног ментора арбанашког сецесио-низма, несумњиво би била супротна српском националном инте-ресу. Косовска псеудо-држава, настала војним ангажманом НАТО и изграђивана уз помоћ САД и ЕУ, неодржива је као самостални ентитет. Упркос странај војној подршци, пристрасном политич-ком протекторату и екстерној инструктажи у изградњи управног апарата, нема изгледа да ће у њему ефикасно профункционисати институције. Власт спроводе побуњенички арбанашки командан-ти и криминалне структуре на карикатурално-демократски начин, онемогућен је повратак 1/4 милиона протераног српског и другог не-арбанашког становништва, стално се угрожава елементарно право на слободан и безбедан живот преосталих Срба, не престаје отимање српске приватне, државне и црквене имовине. Све веће су размере развојне неперспективности, незапослености, сиромашт-ва, поларизације друштва и социјалне патологије. Број арбанаш-ког становништва рапидно опада услед вестернизацијом изазваног смањеног наталитета, наглог пораста морталитета као последице деловања муниције са осиромашеним уранијумом коју је користио НАТО и масовне емиграције махом младе, репродуктивне и радно способне популације...

Свеобухватна *реалност* како на Косову и Метохији, тако и на глобалном плану, трансформише се убрзаним темпом и не више на штету Срба и Србије. Светски систем креће се ка разли-читим и брже променљивим варијантама мултиполаризма/необи-поларизма, што значи да њиме свакако неће још дуго доминира-ти „међународна заједница“ Запада која је креатор тзв. косовске независности. Смањивање подређености атлантизму и америч-кој хегемонији најочигледније је у Евроазији и следствено ће се пројектовати и на њено балканско „шаховско поље“. Неминовна деатлантизација Балкана води промени његове геополитичке ар-хитектуре и пружа прилику за ревизију већине тековина столет-не доминације таласократских сила – у првом реду за окончање латентне нестабилности коју је генерисао Запад. Успостављањем једног облика „неоевроазијског балканског субпоретка“⁴⁴, у коме српски чинилац више неће бити у подређеном положају већ у пози-

44) Миломир Степић, „Деатлантизацијом до стабилизације Балкана: српски национални интерес“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2017, стр. 25.

цији регионалног геополитичког субјекта, пружиће се прилика за деконструкцију садашње сецесионистичке арбанашке државолике творевине на Косову и Метохији и за реинтеграцију те „основне српске земље“⁴⁵ у уставно-правни поредак Србије. Стога су идеје и чињења оријентисана на *тренутну реалност* „брзог решења“ путем територијалне поделе, размене или предаје косовско-метохијског дела Србије у колизији са *перспективном реалношћу* „замрзнутог конфликта“ који не подразумева пасивно ишчекивање, већ активно и вишедимензионално деловање.

ЛИТЕРАТУРА

- Анђелковић Марко (приредио), *Учешће Српске академије наука и уметности у унутрашњем дијалогу о Косову и Метохији – прилози чланова и одељења САНУ*, САНУ, Београд, 2018.
- Влада Републике Србије, *Документи*, Internet, <http://www.srbija.gov.rs/kosovo-metohija/index.php?id=68657>, 08/06/2013.
- Кнежевић Милош, *Отмица Косова*, Институт за политичке студије, Београд, 2006.
- Мировић Дејан, „Међународни суд правде и Србија 1924–2015.“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2015, стр. 235-255.
- Оцић Часлав (приредио), *Спорови о будућности Србије и САНУ – шта и како даље? Део I, Опстанак и развој*, Институт за стратешка техно-економска расуђивања, Београд, Српски културни простор, Нови Сад, 2017.
- Пандуревић Винко, *Нови хладни рат и Србија*, Представништво Републике Српске; Свет књиге, Београд, 2018.
- Порука Светог Архијерејског Сабора о Косову и Метохији*, Српска православна црква, Internet, http://www.spc.rs/sr/poruka_svetog_arhijerejskog_sabora_o_kosovu_metohiji 14/06/2018.
- Први споразум о принципима који регулишу нормализацију односа*, Канцеларија за Косово и Метохију, Влада Републике Србије, Internet, <http://www.kim.gov.rs/p03.php> 12/06/2018.
- Преговарачки процес са Приштином*, Канцеларија за Косово и Метохију, Влада Републике Србије, Internet, <http://www.kim.gov.rs/pregovaracki-proces.php> 12/06/2018.
- Самарић Слободан, *Градња и разградња државе*, „Филип Вишњић“, Београд, 2008.
- Степић Миломир, „Геополитички смисао југословенства и југословенске државе“, у зборнику: *Историја једне утопије: 100 година од стварања Југославије*, књига друга, (приредио: Никола Маринковић), Catena mundi, Београд, 2018, стр. 297-319.
- Степић Миломир, „Деатлантацијом до стабилизације Балкана: српски национални интерес“, *Национални интерес*, Институт за политичке

45) Термин је употребио композитор Светислав Божић, академик САНУ.

- студије, Београд, бр. 1/2017, стр. 9-37.
- Степић Миломир, „Косово за нешто – своје за своје“, *Печат*, бр. 508/2018, Београд, стр. 14-17
- Степић Миломир, „Од (нео)класичних ка постмодерним геополитичким постулатима“, у зборнику: *Свет и нове геополитичке парадигме* (приредио: Миломир Степић), Институт за политичке студије, Београд, 2017, стр. 13-36.
- Степић Миломир, „Позиција на евроазијској великој шаховској табли двадесет година после“, у зборнику: *Геополитички процеси у савременом евроазијском простору* (приредили: А. Г. Дружинин, Р. Ђњато), Географско друштво Републике Српске, Асоцијација руских друштвених географа, Природно-математички факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2017. стр. 83-102.
- Степић Миломир, „Три (суштинска) критеријума у српском избору супранационалне интеграције“, *Српска политичка мисао*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 4/2013, стр. 33-59.
- Степић Миломир, *Косово и Метохија: постмодерни геополитички експеримент*, Институт за политичке студије, Београд, 2012.
- Стојадиновић Миша, „Санкције као инструмент спољне политике САД: случај Русије“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2017, стр. 69-84.
- Трифковић Срђа, *Континуитет Хладног рата: међународни односи почетком 21. века*, Геополитика, Београд, 2017.
- Чавошки Коста, „Неуставност Бриселског споразума“, Internet, <https://stanjestvari.com/2014/07/08/12/06/2018>.
- Bardos Gordon N, “Kosovo: ‘unique’ cases, unilateral actions and unintended consequences”, in: *Kosovo: sui generis or precedent in international relations* (ed. Dušan Proroković), Institute of International Politics and Economics, Belgrade, 2018, стр. 79-88.
- Bžežinski Zbignjev, *Velika šahovska tabla*, CID, Podgorica; Romanov, Banja Luka, 2001.
- Ćirjaković Zoran, „Svođenje postjugoslovenskih država i njihovog stanovištva na ‘pravu meru’“, *Bezbednost zapadnog Balkana*, Beogradski centar za bezbednosnu politiku, Beograd, бр. 21/2011, стр. 103-114.
- Istraživanje javnog mnjenja Srbije o aktuelnim političkim pitanjima* (interna dokumentacija), Institut za političke studije, Beograd, jun 2018.
- Largest Countries in the World (ranked by land area)*, <http://www.worldometers.info/geography/largest-countries-in-the-world/>, Internet, 16/06/2018.
- Sotirovic Vladislav, “The Ukrainian Question and Kosovo Precedent”, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 3/2016, стр. 123-144.
- Stavovi građana Srbije prema Kosovu* (research № 9), Institut za evropske poslove, Beograd, mart 2018, стр. 9; доступно и на: <http://iea.rs/wp-content/uploads/2018/03/9-Stav-gradjana-Srbije-prema-Kosovu-2018-web-1.pdf>, 12/07/2018.
- 2018 World Population by Country (Live)*, Internet, <http://www.worldpopulationreview.com/> 16/06/2018.
- <http://www.mfa-ks.net/?page=1,259>, 13/06/2018.

Milomir Stepic

**KOSOVO AND METOHIJA AS AN INDICATOR OF
THE NEW BIPOLARISM****Resume**

The United States demonstrated its global hegemony and proved the existence of the unipolar order by military and political engagement and by supporting the secessionism of Albanians in Kosovo and Metohija in 1999. After the self-proclaiming of the so-called independent Kosovo in 2008 and with the leadership of the West, more than half of the states in the world recognized this act. The process of recognition can be divided into four phases. The first phase (during 2008) is characterized by the “explosion” of recognition. During the second cycle (2009–2013) driven by inertia, relatively numerous acts of recognition continued. There was a slowdown in the third phase (2014–2016) and even several withdrawals of recognition occurred in the fourth phase (from 2017 onwards). The alternation of the process of recognition has had a causal effect on the termination of the absolute unipolarism, i.e. on the relative weakening of the US and the EU, and the strengthening of Russia, China and other global and regional powers. In this context, a specific form of geopolitical alignment has emerged: states that recognized the so-called independent Kosovo form the pro-atlantistic group, and those who did not – the anti-atlantistic group. Thus, Kosovo and Metohija has become an indicator of *the new bipolarism*, within which two antagonistic blocs determine the future of that part of Serbia. In order to confirm its credibility as a world leader, the United States promotes a “quick solution” that implies Serbia’s compliance with the so-called independent Kosovo’s membership in the UN. On the other side, Serbia, with the support of Russia and China, could postpone the final solution, advocating the concept of “frozen conflict” waiting for the moment when it will be in a better international position.

Keywords: geopolitics, secessionism, pro-atlantistic and anti-atlantistic bloc, new bipolarism, Kosovo and Metohija

* Овај рад је примљен 15. јула 2018. године, а прихваћен на састанку Редакције 13. септембра 2018. године.